

DECEMBARSKI ZAHTJEVI 2014-2018

INICIJATIVE ZA MONITORING EVROPSKIH INTEGRACIJA
ZA FUNKCIONALNU DRŽAVU, VLADAVINU PRAVA I
LJUDSKA PRAVA U BOSNI I HERCEGOVINI

www.eu-monitoring.ba

I DEMOKRATIJA I FUNKCIONISANJE DRŽAVE

I.I USTAVI

1. Usvojiti amandmane na Ustav BiH u skladu s odlukama Evropskog suda za ljudska prava (slučajevi „Sejdić i Finci“ i „Zornić“), tako da svi/e građani/ke imaju jednako aktivno i pasivno biračko pravo, bez uvođenja drugačije vrijednosti glasa i podsticanja etničke diskriminacije;
2. Usvojiti amandmane na Ustav BiH, ustave entiteta i kantona, kako bi se ukinula diskriminacija na osnovu etničke/nacionalne pripadnosti u oblasti političkih prava, te pružila jednaka prava svim građanima/kama;
3. Usvojiti amandmane na Ustav BiH kojim će se garantovati ravnopravnost spolova u zakonodavnoj, izvršnoj i sudskoj vlasti, javnoj upravi i javnim preduzećima, kao i političkim strankama, te afirmativne mjere propisati obavezujućim. Ravnopravnost spolova podrazumijeva minimalno 40% zastupljenosti manje zastupljenog spola;
4. Usvojiti amandmane na Ustav BiH kojim će se proširiti katalog zagwarantovanih ljudskih prava i sloboda na oblast zdravstvene, socijalne i porodične zaštite;
5. Usvojiti amandman na Ustav BiH kojim će se nadležnosti u oblasti zdravstva, obrazovanja i poljoprivrede podijeliti između BiH i entiteta, u cilju unapređenja životnih standarda građana/ki, te efikasnije primjene evropskih standarda i *acquis-a*;
6. Usvojiti amandman na Ustav BiH kojim se potvrđuje uspostavljanje i funkcionisanje Suda BiH i Tužilaštva BiH.

I.II PARLAMENTI I VLADE

7. Uspostaviti transparentne i učinkovite mehanizme koordinacije različitih nivoa vlasti u svrhu bolje provedbe reformi u procesu evropskih integracija, te sistematski raditi na ispunjavanju uslova kako bi Bosna i Hercegovina ostvarila status države kandidatkinje za članstvo u Evropskoj uniji;
8. Proces ustavnih promjena transparentno diskutovati i provoditi u okviru za to nadležnih institucija i predviđenih procedura, tj. parlamenata, a ne u vaninstitucionalnim okvirima.

I.III USTAVNI SUDOVI

9. Kroz donošenje zakona, jačati nezavisnost Ustavnog suda BiH;
10. Uskladiti Poslovnik o radu Ustavnog suda Republike Srpske sa Ustavom BiH;
11. Sudije/tkinje ustavnih sudova imenovati u propisanim rokovima, na transparentan i formalno-pravno ispravan način, bez političkih blokada.

I.IV INSTITUCIJA OMBUDSMENA

12. Izmijeniti Zakon o ombudsmenu BiH u skladu sa „Pariškim principima“ i preporukama Venecijanske komisije, te na osnovu izmjene zakona imenovati ombudsmena/ku;
13. Jačati kapacitete Institucije ombudsmena BiH kako bi se osigurala nezavisnost Institucije, veća angažiranost i efikasna primjena preporuka koje izdaje Institucija.

I.V CIVILNO DRUŠTVO

14. Dosljedno provesti Sporazum Plus iz 2007. godine između civilnog društva i Vijeća ministara BiH;
15. Dosljedno primjenjivati pravila za konsultacije (Jedinstvena pravila prilikom izrade pravnih propisa u institucijama BiH, Pravila za konsultacije u izradi pravnih propisa) pri donošenju javnih politika;
16. Osigurati sistematsku finansijsku podršku organizacijama civilnog društva u oblasti demokratizacije, promocije i zaštite ljudskih prava, kroz osnivanje državne fondacije za razvoj civilnog društva.

I.VI IZBORI

17. Izmijeniti Izborni zakon BiH tako da svi/e građani/ke imaju jednako aktivno i pasivno biračko pravo, neovisno od etničke/nacionalne pripadnosti ili entitetskog državljanstva;
18. Izmijeniti Izborni zakon BiH kako bi imali jednaku zastupljenost oba spola (50%, „zipper sistem“) na izbornim listama, te iz izbornog procesa isključiti one političke subjekte koji ne poštuju zakonske odredbe. Propisati oštre sankcije za političke subjekte koje ne provode propise o rodnoj ravnopravnosti, a naročito kod predlaganja i imenovanja vlada;
19. Izmijeniti Zakon o finansiranju stranaka kako bi se uvela potpuna transparentnost prihoda i rashoda političkih stranaka, odredila nadležnost i mehanizmi kontrole, te povećala visina kazni u slučaju kršenja zakonskih odredbi;
20. Povećati izborni prag za opšte izbore sa 3% na 5% kako bi se smanjila fragmentacija unutar predstavničkih tijela;
21. U Mostaru pod hitno provesti lokalne izbore, te kroz izmjene Statuta grada i Izbornog zakona BiH osigurati nediskriminatoran izbor lokalne vlasti, bez administrativne podjele grada.

II VLADAVINA PRAVA

II.I PRAVOSUĐE

22. Proaktivno djelovanje tužilaštava u BiH u slučaju neprovođenja sudskih odluka u skladu sa zakonskim odredbama;
23. Usvojiti strategiju za reformu sektora pravosuđa 2014-2018 i akcioni plan s ciljem početka implementacije strateških ciljeva definiranih novom strategijom;
24. Ujednačiti obim finansiranja pravosudnih institucija na svim nivoima vlasti.

II.II BORBA PROTIV KORUPCIJE

25. Značajno intenzivirati istragu i procesuiranje slučajeva korupcije na svim nivoima sudske vlasti, a naročito slučajeve korupcije u okviru javnih nabavki, privatizacije i infrastrukturnih radova. Slučajevima korupcije treba dati prioritet u rješavanju;
26. Jačati ljudske i materijalne resurse u Odjelu za organizirani kriminal, ekonomski kriminal i korupciju Tužilaštva BiH;
27. Uvesti i kontrolisati zakonsku obavezu podnošenja imovinskih kartona za sve izabrane dužnosnike/ce, zaposlene u pravosuđu i voditelje/ice agencija za provedbu zakona.

II.III PRISTUP PRAVDI

28. Usvojiti Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći na nivou BiH, te uvesti mehanizam za praćenje provedbe državnih, entitetskih i kantonalnih zakona u ovoj oblasti. Jasno definisati ulogu organizacija civilnog društva u pružanju besplatne pravne pomoći.

II.IV TRANZICIONA PRAVDA

29. Nastaviti i intenzivirati procesuiranje ratnih zločina;
30. Usvojiti i provoditi Zakon o pravima žrtava torture BiH;
31. Izmijeniti Krivični zakon BiH kako bi se izbacilo "prisiljavanje druge osobe upotrebom sile ili prijetnje direktnim napadom na njezin život ili tijelo ili na život ili tijelo njoj bliske osobe" iz definicije silovanja kao zločina protiv čovječnosti;
32. Uskladiti zakone o civilnim žrtvama rata u cijeloj zemlji tako što bi se uvele izmjene i dopune zakona u Republici Srpskoj u kojem bi se uvela posebna kategorija za osobe koje su pretrpjele silovanje ili druge oblike seksualnog nasilja tokom rata, bez davanja bilo kakvih vremenskih ograničenja za njegovu primjenu;
33. Usvojiti i provoditi Strategiju tranzicijske pravde u BiH;
34. Aktivno učestvovati u procesu uspostavljanja i rada Regionalne komisije (REKOM) za utvrđivanje činjenica o ratnim zločinima i drugim teškim kršenjima ljudskih prava na području nekadašnje SFRJ;
35. Jačati regionalni dijalog kroz konkretne i sistemski uređene programe u oblasti tranzicijske pravde i razmjene mladih.

III LJUDSKA PRAVA I ZAŠTITA PRAVA MANJINA

III.I MEĐUNARODNI INSTRUMENTI ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA

36. Izraditi, usvojiti i implementirati višegodišnji nacionalni akcioni plan za ljudska prava koji uključuje preuzete međunarodne obaveze u oblasti ljudskih prava.

III.II SLOBODA IZRAŽAVANJA, SLOBODA OKUPLJANJA I UDRUŽIVANJA

37. Jačati i dosljedno provoditi zakonski okvir za pravo na slobodan pristup informacijama kroz formiranje nezavisnog tijela za nadzor implementacije zakona, usklađivanje svih zakona koji regulišu pravo na pristup informacijama, te proaktivno objavljivanje javnih podataka u mašinski čitljivom formatu;

38. Osigurati nezavisnost Regulatorne agencije za komunikacije BiH, na način da se spriječe politički uticaji na imenovanja i obezbjedi finansijska i programska transparentnost rada ove institucije;

39. Kroz unapređenje postojećeg zakonskog okvira i njegovu dosljednu primjenu, osigurati političku nezavisnost, finansijsku održivost i rad u interesu građana/ki sva tri javna emitera u BiH – RTVFBiH, RTRS i BHRT;

40. Zaustaviti kršenje prava na slobodu izražavanja i prava novinara/ki na slobodan, dostojanstven i siguran rad. Posebnu pažnju posvetiti temeljitoj istrazi i pravosudnoj zaštiti novinara/ki – žrtava fizičkih napada, prijetnji smrću i drugih nezakonitih djela;

41. Zaustaviti kršenje prava na javno okupljanje i ograničavanje javnog prostora na kojem je dozvoljeno javno okupljanje. Posebnu pažnju u garantovanju slobode okupljanja posvetiti povratnicima/cama i LGBT osobama.

III.III PRAVA ŽENA I RAVNOPRAVNOST SPOLOVA

42. U dokumentima za provođenje javnih politika, kao što su Gender akcioni plan, predvidjeti konkretne mjere kojima se poboljšavaju prava žena izloženih višestrukoj diskriminaciji (i.a. žene sa invaliditetom, Romkinje, žene starije dobi, mlade žene, LBT žene, samohrane majke, žene žrtve rata, žene iz ruralnih sredina);

43. Osigurati i provoditi zakonske i druge mjere usmjerene na povećanje zaposlenosti žena u svrhu harmonizacije njihovog privatnog i javnog djelovanja;

44. Zakonima osigurati jednako pravo na porodiljsko/roditeljsko odsustvo i redovnu isplatu naknada korisnicima/ama prava bez obzira na status zaposlenosti na cijeloj teritoriji zemlje, te pravo na porodiljsko/roditeljsko odsustvo regulisati u okviru sistema zdravstvenog osiguranja, a ne kao mjeru socijalne zaštite;

45. Osigurati ravnopravnu zastupljenost oba spola na upravljačkim mjestima i odborima javnih preduzeća, kako je to propisano Zakonom o ravnopravnosti spolova BiH, uz oštro sankcionisanje institucija za neprimjenjivanje ove zakonske odredbe;

46. Osigurati adekvatno i kontinuirano finansiranje sigurnih kuća/skloništa za smještaj žrtava nasilja u porodici kroz budžete entiteta i kantona, te kroz

sistemska praćenje slučajeva nasilja unaprijediti javne politike i njihovo provođenje u ovoj oblasti.

III.IV PRAVA DJECE I MLADIH

47. Uskladiti Krivični zakon FBiH sa Palermo protokolom i Lanzarote konvencijom;
48. Fizičko kažnjavanje djece eksplicitno zabraniti krivičnim zakonima u BiH;
49. Izraditi i provoditi efikasne mjere za prevenciju, prepoznavanje i reagovanje u slučajevima prisilnog štetnog rada djece i prisilnih „maloljetničkih brakova“, te ovakve pojave Krivičnim zakonom FBiH tretirati kao oblike nasilja nad djecom i eksploatacije djece, sa elementima trgovine ljudima;
50. Unaprijediti sistem pružanja pomoći djeci žrtvama nasilja i trgovine ljudima kroz otvaranje specijaliziranih skloništa, te obezbijediti adekvatnu podršku postojećim programima organizacija civilnog društva za dnevno zbrinjavanje djece koja su žrtve ekonomske i drugih oblika eksploatacije;
51. Reformisati zakonodavstvo u oblasti socijalne zaštite u FBiH kako bi se socijalna davanja i zaštita bazirala na potrebama djece i bila ujednačena u cijelom entitetu;
52. Reformisati zakonodavstvo u oblasti zdravstvene zaštite i omogućiti svakom djetetu na cijeloj teritoriji BiH безусловnu zdravstvenu zaštitu;
53. Izraditi novi Akcioni plan za djecu BiH i osigurati finansijska sredstva za njegovu primjenu;
54. Ojačati ljudske i finansijske kapacitete Odjela za prava djeteta pri Instituciji ombudsmena za ljudska prava BiH.

III.V OSOBE SA NISKIM PRIMANJIMA I SOCIJALNO UGROŽENE OSOBE

55. Donijeti entitetske politike u oblasti socijalne zaštite i sigurnosti, te reformisati sisteme socijalne zaštite u oba entiteta tako da se zasnivaju na potrebama korisnika/ca umjesto na statusu korisnika/ce;
56. Povećati finansijska izdvajanja i provoditi mjere sanacije područja pogođenih poplavama iz maja 2014. godine, naročito one koje se odnose na sanaciju stambenih objekata, infrastrukturu i programe zapošljavanja.

III.VI OSOBE SA INVALIDITETOM

57. Uskladiti postojeće zakonodavstvo sa odredbama Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom, te ukinuti zakonom uspostavljene diskriminacije osoba sa invaliditetom, s obzirom na način nastanka invaliditeta;
58. Donijeti potrebne podzakonske akte, osigurati potrebna sredstva i aktivno implementirati inkluzivno obrazovanje za djecu i mlade s invaliditetom na svim nivoima obrazovanja;
59. Osigurati da svi javni prostori i objekti i sve javne informacije budu dostupne osobama s invaliditetom kroz provođenje postojeće i uvođenje nove zakonske regulative;
60. Izraditi i implementirati programe za informisanje državnih službenika/ca i javnosti o pravima osoba s invaliditetom, a uzimajući u obzir specifične potrebe žena, djevojaka, djece, starijih i ostalih podgrupa osoba s invaliditetom.

III.VII SUZBIJANJE DISKRIMINACIJE

61. Izmijeniti Zakon o zabrani diskriminacije BiH, uz obavezno učešće organizacija civilnog društva koje rade na suzbijanju diskriminacije i sa marginalizovanim grupama, ciljajući na harmonizaciju zakona sa EU standardima i unapređenje efikasnosti u njegovom provođenju;
62. Izraditi, usvojiti i implementirati sveobuhvatnu strategiju za suzbijanje diskriminacije, koja bi sistemski podržala provedbu Zakona o zabrani diskriminacije BiH i prevenciju svih oblika diskriminacije, naročito onu usmjerenu prema manjinskim i ranjivim grupama;
63. Ojačati ljudske i finansijske kapacitete Odjela za suzbijanje svih oblika diskriminacije pri Instituciji ombudsmena za ljudska prava BiH;
64. Pokretati strateške slučajeve od strane Institucije ombudsmena pred sudovima s ciljem uspostave šire sudske prakse i veće prepoznatljivosti institucionalne zaštite od diskriminacije.

III.VIII LEZBEJKE, GEJ, BISEKSUALNE I TRANS* OSOBE

65. Prava LGBT osoba integrisati u postojeće (npr. Gender akcioni plan) i buduće dokumente javnih politika, te izraditi, usvojiti i implementirati specijalizirane strategije i planove, kojima se predviđaju konkretne i obavezujuće mjere za unapređenje životnih uslova LGBT osoba na svim nivoima vlasti;
66. Usvojiti zakone o istospolnim zajednicama kako bi se istospolnim parovima omogućila ekonomska i socijalna prava koja proizlaze iz zajedničkog života;
67. Transeksualnim osobama omogućiti pristup medicinskoj podršci, pokrivenoj od strane zdravstvenog osiguranja, te uvesti jasne i jednostavne procedure za prilagodbu/promjenu spola;

II.IX POVRATNICI/E I PRAVO NA IMOVINU

68. Zaustaviti donošenje propisa i odluka koje nisu u skladu s državnim zakonskim okvirom, a koji regulišu pitanje prijave prebivališta i boravišta, te spriječiti entitete u nametanju odluka koje zadiru u nadležnosti države i kroz buduće izmjene državnog zakona ne umanjivati prava povratnika/ca;
69. Razviti i implementirati programe afirmativnih akcija za zapošljavanje povratnika/ca, u oba entiteta, u javnoj upravi i javnim preduzećima;
70. Ukinuti diskriminaciju brojčano manjinskih konstitutivnih naroda u obrazovnom sistemu, te izraditi, usvojiti i implementirati inkluzivni nastavni plan i program za osnovne i srednje škole;
71. Osiguranje trajne zaštite statusnih prava izbjeglih i raseljenih lica, te uklanjanje mogućnosti formalnog zaključenja Aneksa 7 Dejtonskog sporazuma, prije realizacije procesa osiguranja pristupa pravima, javnim službama i zapošljavanju u zajednicama gdje je ostvaren tzv. manjinski povratak.

II.X NACIONALNE MANJINE I ROMI/KINJE

72. Povećati finansijska sredstva za provođenje strategija i akcionih planova za zdravlje, stanovanje, zapošljavanje i obrazovanje Roma/kinja, te unaprijediti sistem praćenja (nezavisne) primjene ovih dokumenata;
73. Intenzivirati mjere pristupa i integracije romske djece i mladih u obrazovni sistem;

74. Definirati mjere za suzbijanje višestruke diskriminacije Romkinja i romskih djevojčica, naročito u slučaju ranih udaja i plaćenih brakova.

II.XI ZLOČIN IZ MRŽNJE I GOVOR MRŽNJE

75. Izmijeniti Krivični zakon FBiH kako bi se uključile odredbe kažnjavanja zločina iz mržnje i govora mržnje na osnovu etničke pripadnosti, nacionalnosti, vjere, rase, boje kože, rodnog identiteta i seksualne orijentacije;

76. Izmijeniti krivične zakone Republike Srpske i Brčko distrikta kako bi uključivali odredbe kažnjavanja govora mržnje na osnovu etničke pripadnosti, nacionalnosti, vjere, rase, boje kože, rodnog identiteta i seksualne orijentacije;

77. Pitanje zločina i govora mržnje integrisati u nastavne planove i programe policijskih akademija i srodnih institucija, te u permanentnu edukaciju policajaca/ki, sudija/kinja i tužitelja/ica;

78. Usvojiti posebno zakonsko rješenje kojim će se sankcionisati negiranje utvrđenih zločina Holokausta i genocida, te ratnih zločina počinjenih na području Bosne i Hercegovine od 1992. do 1995. godine.

O INICIJATIVI

Inicijativa za monitoring evropskih integracija Bosne i Hercegovine je neformalna koalicija organizacija civilnog društva koja doprinosi praćenju reformi i nadgleda primjenu politika, prava i standarda Evropske unije.

Aktivne članice su:

BH novinari, Sarajevo
ACIPS, Sarajevo
Asocijacija za demokratske inicijative, Sarajevo
Centar za ljudska prava Univerziteta u Sarajevu
Centar za mlade Kvart, Prijedor
Centar za političke studije, Sarajevo
Centar za istraživačko novinarstvo, Sarajevo
Fondacija Cure, Sarajevo
Helsinški parlament građana, Banja Luka
Inicijativa mladih za ljudska prava, Sarajevo
My Right, Sarajevo
Prava za sve, Sarajevo
Sarajevski otvoreni centar
TRIAL Sarajevo
Vaša prava BiH
Zašto ne, Sarajevo
Zemlja djece, Tuzla

Inicijativu koordiniraju:

Sarajevski otvoreni centar
Centar za političke studije
info@eu-monitoring.ba

Inicijativu podržavaju:

Evropski istraživački centar, Sarajedvo
Vanjskopolitička inicijativa BiH, Sarajevo
Green Council, Sarajevo
Zeleni Neretva, Konjic
Centar za socio-ekološki razvoj, Banja Luka
Perpetuum Mobile, Banja Luka
Asocijacija studenata Pravnog fakulteta Univerziteta u Tuzli
OKC Abrašević, Mostar
Udruženje PEKS, Živinice
Vesta, Tuzla
Infohouse, Sarajevo
Crvena, Sarajevo
Transparency International, Banja Luka/Sarajevo

Saznajte više o inicijativi: www.eu-monitoring.ba